

Ametiühendusline kuufiri

Ilmub iga 1. ja 15. kuupäeval.

Toimetus: Lembitu t. nr. 4, krt. 4. Telef. 3-77.

Talitus: Suur Broksumägi nr. 4. Telef. 3-61.

Adress: Postkast Nr. 367, Tallinn.

Tellimishind: 6 kuud 60 mkr., 12 kuud 120 mkr.

Kuulutuste hinnad: 1 lehekülj 3000 marka,
1/2 lehek. 1600 mkr., 1/4 lehek. 850 mkr.

Nr. 9

1. juulil. 1925.

Nr. 9

Riigikogu möödunud istungjärg.

Riigikogu lõpetas oma juurise istungjärgu 19. juunil. Tõbrahwa ja eriti waesema lihi huwide seisukohalt tuleb eriti hinnata seda istungjärku, mis on annud kümnete jookswate seaduste kõrval faks eriti tähtsat seadust. Need on — hoolekande ja maa põlise tarwitamise seadused.

Hoolekande seadus on meie rahwaesituse ajaloois kaunis pika ja waemarikka tee ära käinud. Juba riigi rajamisest saadik, kui enam-wähem normaalselt hakkasid tegutsema meie omawalitsused, lerkis nende ette omas täies suuruses hoolekande küsimus. Wene ajast ei pärinud meie jellel alal pea mitte kui midagi. Waesed, wigased, sandikefed, wäetid waeselapsed, õnnetusse ja hätta jäänud inimesed olid jäetud pea terweni saatuse hoolde. Laastawa sõja tagajärjel kaswas aga abitarwitajate arw meel suuremaks, kui ta enne oli, kuid abi ja toetuse andmise korraldus puudus. Üksikud omawalitsused katsusid nii palju teha, kui nende aineline jõud lubas, aga see lõik oli ja on nii wäike selle häda ja wiletjuse kõrval, mis meil walitseb.

Iga omawalitsuse tegelane, kes on tegemist teinud hoolekande küsimusega, võib jutustada otse uskumatuid tõstasju abiohtijate pöbrajast wiletjusest. Kümneft abiwajajast said toetust waemalt paar ja seegi toetus oli nii wäike, et sellega keegi äraelada ei saanud. Paremat korraldust, suurimat toetust oli waja.

Sotsialistid on juba Nstutawa Kogu päewist saadik nõudnud sotsiaalseadusandluse kiirustamist. Ei ole ühtki juhust kasutamata jäetud, et walitsewatele ringidele meeleuletada meie põhiseaduse wastawat paragrahwi, mis nõuab igale kodanikule inimwäärilise üllespidamise kindlustamist. Ja seda ei saa teijiti, kui wastawate seaduste kaudu, kuhu hulka kuulub ka hoolekande seadus.

Mõne aasta järele esitaski walitus seaduse eelnõu, mille kallale asus töökaitse komisjon. Töö edenese pikkamööda ja umbes paari aasta

järele s. o. läinud sügisel jõudis eelnõu Riigikogu üldkoosoleku kohtulaua ette. Siin algasid alles päris lahingud. Kõige esimestena awasid kristlased tormijooksu ta wastu. Põhjinõttelikult olla nad hoolekande seaduse pooldajad, aga niisuguses ulatuses, nagu eelnõu esitatud, ei olemat mitte wõimalik seda teostada. Nad ise aga jelle juures mingisuguseid parandusi ei teinud, waid piüidid seadust lihtsalt päewakorrast wälja lüüa ja komisjoni jälle maha matta. Samuti wõi weel wihawamate wastastena esinesid põllumeeste kogude mehed. Kuust wõtta raha, küsijid nad, et teostada hoolekannet jelles ulatuses, nagu seadus ette näeb! Ja algasid siis wenitamised ning ajawiitmised — nii esimesel, teisel, aga iseäranis weel kolmandal lugemisel. Üks põllumees teije järgi pidasid pikki, asjasse wähe puutu-waid kõnesid, et ainult seadus enne juurist waheaega wastuwõtmist ei leiaks, muidugi tagamõttega, et sügisel ta nii kui nii töö rohkuse juures tahaplaanile surutaks.

Kuid need abinõud ei aidanud. Wihalt astuti sotsialistide poolt wastu, löödi mõned suuremad lahingud, kuni põllumehedki pidid lõpuks waikima. Nii suruti suurte jõupingutustega weel enne juurise waheaja lõppu läbi see seadus, mis on suuremateft ja töörahwale tähtsamateft seadustest.

Meie lehe ruum on liig napp, et hakata hoolekande seadust wäärilijelt arutama, küll peame tarwitufuks ainult ära märkida seda, et seadus omas lõpukujus ei ole mitte sarnane, nagu sotsialistid seda nõudsid. Oleks wõinud leppida siis, kui ta oleks wastuwõetud sarnasena nagu ta tuli töökaitse komisjonist. Kuid sotsialistide wastuiseismijest hoolimata anti tööerakondlaste ettepanekul ja toetusel kõik paragrahwid, mis hoolekande kohustustest kõnelesid, omawalitsuse komisjoni, kes märkja lahjendas ja ebamäärasemaks tegi hoolekande ning abianamise korraldamise. Ühtlasi pikendati ka seaduse teostamise aega 5 aasta pealt

10 aastani, mille võrra pikenevad ka abitarvitajate hädad ja piinad. Ometi ei hävitatud need muudatused lõpuliikult seaduse siin, nagu see omal ajal juhtus põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seadusega, mis ka tööerakondlaste muudatusettepanekute armust jäi teostamatult paberile.

Teiselt tähtsamaks seaduseks, mis sel istungjärgul vastu võeti, nagu meie varem tähendasime, on maa põlise tarvitamise seadus. Seni olid asunike ja riigirentnikud nagu linnud õkjal — keegi ei olnud kindel, et veel järgmisel aastal frunt ka kätte jääb. Kõik olenes põllutöoministeriumist ja ametnikkudest. Et need aga õige jägedasti kõige jämedamat onupojapoliitikat ajasid — on üldiselt tuntud tõsiasi. Nüüd on võimalus avanenud frunte põlisele tarvitamisele saada. Vastuvõtmata on aga see, et riigimaid võidakse eraomanduseks müüa. Selle juures liitati ta-

gasi fotsialistide parandus, mis tahtis piiri panma oodatavale maaga spetsuleerimisele.

Peale nende seaduste tuleks ära märkida veel seda, et fotsialistide agara pealekäämise tagajärjel liitati tagasi komisjoni parempoolsete poolt esitatud üüri-seaduse kaotamise seadus, millega nad juba mitmendat korda esinesid. Seega on üüri-seaduse maksimajäämine vähemalt aastaks jälle kindlustatud.

Lõpuks olgu tähendatud, et sel istungjärgul jõuti maakomisjonis ka popside seaduse arutamisele lõpule ja see tuleb sügisel istungjärgul esimeses järjekorras riigikogus arutajale. Sotsialistid loodavad seda väga tähtsat seadust, mis puudutab kümnete tuhandate kehvikute huvisid, juba sügisel enne tuleva-aastase eelarve arutamist läbisuruda võivat. Väheh see neil korda, siis on jälle osa tarvilikku tööd tööraha seiskorra kindlustamiseks ära tehtud.

Uus põllutööliste seadus.

Nagu meie ajakirjas juba teatatud, on töö- ja hoolekandeministeriumi poolt välja töötatud uus põllutööliste seadus, mis wabariigi walitjusele esitatud riigikogule edasiandmiseks. Niiem selgus, et wabarigi walitjus nimetatud seaduse on annud komisjonile läbiwaatamiseks. Komisjoni kuuluvad töö-hoolekande-, kohtu-, põllutöö-, sise- ja portfelli ministrid.

Nimetatud seadus peab asemele astuma 1921. aastal wäljaantud põllutööliste seadusele („R. L.“ nr. 102 — 1921. a.). Uus seadust jelle asemele on ka tarwis, sest see seadus on kaotanud pea igajuguse tähtsuse — teadmittetäitmise puhul ei saa ükski wõim wähele astuda ja tema täitmist nõuda, sest seaduses ei ole ettenähtud, mis sünnib, kui seadust ei täideta.

Seda puudust katjusid sotsialistid riigikogus parandada, kuid see ei läinud neil korda parempoolsete wastuseismisel. Kuid ka selle puuduse kõrvaldamisel ei oleks seadus heaks muutunud — temal on ka teisi ehamääruseid paragrahwe. Nii näiteks on öeldud, et tööpäew ei tohi pikem olla aastaks keskmiselt wõttes, kui üheksa tundi. Kui pikk ta tegelikult aga peab olema igal teatud kuul, see on jäänud segakomisjonide otsustada. Wilmastest ei ole aga midagi wälja tulnud, nii et küsimus on jäänudki selgitamata. Kontroleerida, kas keskmiselt aasta jooksul tööd behaffe rohkem kui üheksa tundi päewas, on täiesti wõimata.

Ka segakomisjonide instituuat on meil wähehse tähtsusega, sest meie nõrga töölisküsimise

juures ei ole ta juutnud mingit mõju omada. Wilmastel aastatel ei ole teda isegi kokkutõudud jaundetud. Selletõttu on kõik tähtsamad normid, mille wäljaandmise seadus segakomisjonile kätte annab, awaldamata jäänud ja põllutöölistes on olnud peaaegu ilma igajuguse kaitseta.

Uues seaduses on katjutud neid wigu parandada osalt. Kuid ka temas ei ole kaugeitki kõik normid olemas, mis meie põllutööliste seiskordade märkka parandaks. On täiesti wäljajäetud palga alamäärad, mis olid 1919. ja 1920. aastal wäljaantud põllutööliste seadustes. Nad on muutunud, kuid, nagu näha, mitte paremuse poole, waid „paremale“ poole poliitilises mõttes. Üheks hääks uue seaduse omanduseks on see, et temasse on üleswõetud ka teenistuslepingu normid, mis siraajani ilmunud seadustes puudusid. Neid tuli siraajani kasutada ajast ja arust läinud Gestimaa ja Liwimaa talurahwa seaduste järele. Uue seaduse maksimahakkamisega kaotawad need wõimafed, tabaks ütelda, Balti parumite kantfid oma maksuse. Balti parumite kantfid jellepärast, et Wene ajal farnafed wanad seadused maksimas olid ainult Baltimaa põllutööliste kohta. Wenemaa põllutööliste kohta pandi 1906. aastal maksima mis seadus (о наймъ на сельскія работы) Seda seadust oli katwatus laiendada ka Baltimaa peale, kuid parumite wastuseismisel jäi see tegemata.

Ka meie uus seaduseelndu on mõned punktid laenanud jellest Wene seadusest, kuid

mõnes küsimuses näib Wene tsaari seadus radikaalsem olevat, kui meie demokraatliku wabariigi oma. Kii on Wene seaduses tööandjal kohustus $\frac{1}{2}$ % päewas wiivitusraha maksma, kui ta õigel ajal palka töölisele ära ei taju. Meie seaduse eelnõus on mõetud aga ainult $\frac{1}{4}$ % päewas. Kuurjad keeled teawad aga rääkida, et mõned mõjuvad ringkonnad jeda normi juba tööandjale weriseks ülekohutuks nimetawat. Olewat ju seaduse lõpul paragrahv, mis tööandjat trahwida lubab, kui wiimane õigel ajal palka ära ei taju. Sellega olewat tööandjale peale pandud kahetordne karistus.

Et laenu pealt protsendi maksmine ka karistus on, jeda mõtleb meie maaliitlik peagu muudugi ainult siis, kui ta tööliselt laenab. Wastasel korral ei ole 1% päewas ka sugugi karistus.

Sel juhtumisel, kui töölise õigel ajal palka kätte ei saa, on meil tegemist dieti laenuga, mida töölise on sunnitud olnud peremehele andma, dieti wägivaldalla abil tehtud laenuga. Siin ei ole sugugi ületigine ka karistusnormi maksma panna. Wiivitusraha maksmine on meie ilmaforra juures ieenesest mõistetaw asi. Sama juuremate wiivitusrahade maksmise kohustusteta ja trahwideta meie tööandjat korraldult palka maksma õpetada ei saa. Nagu töökaitse komisjaaride aruanded näitawad, on palga maksmata jätmise kuritõbi meil kowasti laiali lagunenud ja juba taudi kaju mõtnud.

Ühes tähtsamaks uue seaduseelnõu punktis on tööpäewa pikkuse kindlaksmääramine. Normaaltööpäewaks tema järele arwatakse, jaanuaris ja detsembris 6-tunniline, webruaris, märtsis ja novembris 7-tunniline, oktoobris 9-tunniline, aprillis 10-tunniline ja mais, juunis, juulis, augustis ja septembris 11-tunniline tööpäew. Seaduses ülesmõetud normaaltööpäewad on küllalt pikad. Siin ei tohiks küll isegi maaliitlased enam wastuwaielda.

Tähtsamaks nõudeks on veel: sünduslik palgaraamatu wäljaandmine, keeld töölise palka kinnipidada, kui tööandjal mingisugused was-

tundumised on töölise vastu. Minult ühel juhtumisel, s. o. kui töölise melega ehk hooletuse läbi tööandjale kahju teeb, siis võib tööandja palka finni pidada ja ka sel korral peab ta kinnipidamisest töökaitse komisjarile teatama. Kui komisjar leiab, et kinnipidamisest põhjust ei ole, tuleb palk kohe töölisele ära tasuda.

Edasi lubab seaduse eelnõu perekonnaga töölisele, kes wähe-malt terweks juweks on palgatud, tööandja poolt temale tarwitada antud korterisse jääda kuni järgmise aasta 1. maini lepingus kindlaksmääratud taju eest. See paragrahv on töölisele kindlustuseks, et tööandja teda ei saa vastu talwet korterist wälja ajada.

Uue seaduse eelnõu järele on alla 12-aastaste laste põllutööliseks palkamine täiesti keelatud. Alaealisi kuni 16 aastani võib tarwitada ainult kergemate tööde juures, nagu karjohoidmine, peenarte kirkumine jne.

Ületunni tööde ja puhkepäewadel tehtud tööde eest tuleb wähe-malt 50 % rohkem maksta.

Töö juures juhtunud õnnetuse puhul on wastutaw tööandja, kes on kohustatud jäädama tööjõu kaotuse puhul pensjoni maksma kuni wigastatud töölise surmani.

Õpuka on ettenähtud karistused selle seaduse rikkumise puhul. Trahwiks on rahatrahw kuni 10.000 margani ehk arest kuni 1 kuuni.

Karistus on ettenähtud: 1) palgaraamatu mittewäljaandmise, wõi tema korralduse pidamise eest, 2) õigel tähtajal palga mittemaksmise eest, 3) laste ja alaealiste kohta käiwate määruste rikkumise eest; 4) tööpäewa pikkuse kohta käiwate määruste rikkumise eest.

Wisjuga se kaju see seadus lõpulist omandab ja millal ta riigifogusse jõuab, on veel raske öelda. Kui ta praeguse kaju juurde jääb, on ta jiski sammuks edasi meie töökaitse arenemisel, kuigi teda täiesti rahulolawaks tunnustada ei saa.

Ülemaaline p.-t.-t. teenijate kongress

peetud 29. ja 30. aprillil 1925. a. Tallinnas.

(Lõpp.)

Töönormid:

a) Üldiselt.

Selleks, et asutuste koosseis põhjeneks kindlal alusel, tunnistatakse hädatarwiliseks,

et postiametkonna koosseiju seadus saaks wälja töötatud ja tarwiliste ametiasutuste pool kinnitatud, aluseks wõttes teedeministeriumi päewakäsus nr. 113 wälja kuulutatud töönorme.

b) Posti alal.

Teedeministri ringkirjas nr. 113 avaldatud töölfjuste määrad ajutuste koosseijude findlafstegemisel on 4. ja 5. klassi kontorite kohta liig kõrge. Siin tuleks tingimata arvestada ka ajutuse lahtiolekua ajaga.

c) Tehnilise teenistuse alal.

1) Silmas pidades, et praeguse tegeliku koosseiju wähesus wälja kufjub ülemäära töötamije ja teega ületummi taht nõude ning hõlwab korralikku tööde täideseatmist, on tarwilik koosseije eeltulema aasta eelarwega teedeministriumi töönormide nr. 113 nõuete kohajelt juuendada. Graforraalsjed ehitudustööd, kui need tõusewad üle 10% wõrqu olemasolewate limide ja juhete pikkusest tulewad täide wiia lisatööjõu arwel.

2) Et käesolewal aastal, nagu eelmistelgi, tehnilisel jõududel mittewastawa koosseiju töttu tõigi eelarweteaga ettenähtud tööde täideseatmisega ületummi töid teha tuleb, siis leitakse õiglase ja nõuetaw olema, et need tehtud ületummi tööd „R. L.“ nr. 48/49 ja 128 avaldatud määruste põhjal kahjutud jaaks, milleks postipeawalitjustel hra teedeministrit luba paluda tuleks.

3) Et kogu postiametkõnna funktsioone teenijate ülesannete juhtes juhivad ainult ringkirjad, siis leitakse hädatarwilik olema, et posti- ja tehnilise teenistuse wastaw kord ajanõuete kohajelt jaaks ümber töötatud. Praegune olukord kufjub wälja puuduliku ettevalmistuse ja teenistuskojuste ebamäärase käitumise. Samuti tunnistatakse tarwilikuks, et läinud aasta kongressi otsus tehniliste jõudude ettevalmistuses ja nendele kufjuste pidamises peawalitjuse poolt teostamijele wõetakse.

4) Tunnistatakse tarwilikeks ja täiesti ajafiipseks nõudeks, et tulewases eelarwes ettenähtud koosseijudesse oleks ametastmena jisse wõetud jaoskõnna juhatajate instituut, neid wanemaks ja nooremaks jaotades. Praeguse olukorra juures tegeliku jaoskõnna juhataja kohused ja wastutus ning õigused ei ole findlaks määratud.

5) Nimmitusel olewa preemiaeaduse järele tuleks ka koosseijude normide arwel tehtud õkonoomia jaotuse alla arwata. Et teenijad preemiatasu huvikohajelt tööle ajuksid, tunnistatakse tarwilikuks, et ühes preemiaeaduse maksimahakkamijega jaaks iisikasjalijelt wälja töötatud ja maksma pandud preemiatasu seemine jaotamise kord ja alus.

6) Töökõrta lühtjustamiseks leitakse tarwilik olema kõik, mis wähegi wõimalik on, normide alusele wiia ja teega iisjuused registreerimised ja seltuskirjad arwanetes ära jätta, sel puhul kui ülenormi kulu ei ole aset leid-

mid. Usjajannist wõimalikult lühtjustada ning tööde täideseatmist materjaalide kulu juhtes rohkem usalduse peale rajada tööd täideseatwate agentide wastu.

7) Kõnna paljudes kohtades puuduwad postkontorite juures tarwilikud materjaalide tööriistade hoiuurumid, mis eeskirjade järele olema peawad ning jelle töttu materjaalid lahtijelt kufjagil wäljas hoitud saawad, otsustatakse paluda peawalitjust, et see küsimus tarwilijelt lahendatud jaaks, kus tarwilik, uued kiirid ehitada.

Töölühtjustamine.

Lühtjustatud mit töökõrda läbi arutades ja posti peawalitjuse ehitaja informatsiooni sel alal ka eelolewate kawade kohta ära kuulates, leitab komisjon, et lühtjustatud töökõrd elule täiesti wastab. Kui aga mõnes asutuses mingijugused arusaamatused on esile tulnud, siis on see asutuse ülemis saamatusega seletataw ja peawalitus peaks kannaseid ülemasid, kes tööd organiseerida ei oska ja ei taht, wiibimata nende töowõimetele wastawale kohale ümber paigutama.

Sooiwawaldusena wõetakse järgmised otsused wastu:

1) Edaspidiste töölühtjustamise kawade wäljatöötamisel tunnistatakse tarwilikeks kufseühijuse ehitajate ojawõtt; 2) posti-peawalitjustel ajutuste ülemasile siidame peale panna, et teedeministri päewaõa nr. 113 kohajelt teenijate ja administratsiooni koostöötamise nõttes jaaks tingimata igalpool töötatud; 3) et rahakõartide ja postitõheffide tõendusnõude telegrammid wõiksid saada üle antud iildijel alusel teiste postiametliste telegrammidega; 4) lubada postitõheffide wäljaandmist toimetada endijelt iise ametniku allkirjaga, misjuugene kord wõimaldaks tõheffiooperatsiooni toimetada ka 5 kl. kontorites. Kui see aga wastuwõetaw ei peaks olema, siis tõheffide operatsiooni siisteem täiesti ära kaotada, üle wiies kõik rahoperatsioonid transfert-operatsioonide alla, sealjuures kaatefulu wastawalt alandades.

Gra Smelik teeb ettepaneku 8 päewaõorra punkti — põhikirja muutmise, ajakiri, organiseerimise küsimus — komisjoni anda, mis 20 häälega 3 hääle wastu wastu wõetakse.

Komisjoni walitakse hrad: Smelik — 26 häälega, Gildemann — 22, Grünberg — 21 ja Aruismann — 18 häälega.

Kongressi juhataja lõpetab kell 8 õhtul koosoleku. Otsustatakse, et komisjoni järgmijel päewal kell 8 homm. tööle ajuwad. Kongressi järgmijel, 3-da, istangu algus määratakse kell 2 peale.

Njafiri.

Sra Koff tutvustab jaadikuid vaste seisu-
korraga, milles „Side“ peab tegutsema. „Si-
de“ väljaandmine kannatab rahapuuduse all.
Kaastöölisi on vähe. Kõik postiteenijad
peaks oma häälekandja tähtsusest ostama aru
saada ja teda toetama nii tellimistega kui
kaastööga.

Sra Uustalu informeerib jaadikuid Läti
postiteenijate ajakirja väljaandmisega, kus
ajakirja tellimine igale liikmele kohuslik on.
Peab soovitamaks ajakirja huvitavamaks te-
gemise mõttes kaastöölisete tahu maksta.

Ühel häälel võetakse vastu ettepanek:
kongress peab „Side“ tellimise iga kutselihi-
juse liikme moraalselt kohuseks.

Stefijuhatusse

valitakse järgmised jaadikud: Koff, Zanelik,
Grünberg, Eismann, Raak, Riiso, Kiviit, Wi-
lukas, Martin.

Sra Koff teatab, et riigi- ja omavalitsus-

teenijate kongressile saadmiseks postiteenijate
organisatsioonile 10 kohta on lubatud.

Revisjoni komisjoni ofustatakse jätta
endised liikmed: hraud Nau, Waffel, Belokon.

Kongressil üles võetud küsimused.

Postkontorite ühendamise juhtes raudtee-
jaamadega võetakse hra Siidami poolt esita-
tud järgmine resolutsioon vastu:

Üleriikline posti-t.t. teenijate kongress
tunnistab postkontorite ühendamisest raudtee-
jaamadega ja p.t.t. funktsioonide üleandmist
raudtee teenijatele mitte otstarbekohaseks.
Selles asutuste ühendamises näeb p.t.t. teeni-
jate kongress raudtee teenijate koosseisu juu-
rendamisest postiteenijate arvel, kuna postitee-
nistus selle tõttu tingimata halvenema saab.
Kongress teeb tulewasele keskjuhatussele kogu-
seks selle ettepaneku kohase märgukirjaga was-
tawate võimude ees esineda.

Kongressi juhataja hra Martens lõpetab
kongressi kell 20, tänades kongressi jaadikuid
fordalainud töö eest.

Gesti õpetajate 7. üldkongress.

Mõned muljed ja märkused.

Organiseeritud õpetajaskonnal on Gesti
haridusloos tähtis koht. Õpetajate üldkong-
ressid oma otsustega on jätanud jäljed meie
kooli seadusandlusse, õpetajate liit on keskkoht,
kes iga haridus- ja koolielu puutuwa küsimuse
kohta oma autoriteetse sõna on ütelnud ja
weelgi ütleb.

Gesti õpetajate liit asutati 8 aasta eest.
Ei olnud weel siis wabariiki, kuid liit seadis
juba siis oma ülesandeks sihtjoonte määramise
meie tulewase rahwakooli juhtimiseks. Kut-
suti kokku kongressid, kus arutati küsimusi, mis
puudutasid õpetajaid endid ja kooli. Esimesed
faks kongressid 1917. aastal peeti Tartus.
Neil kongressidel arutati puht koolielu puu-
tumaid küsimusi. Kolmandal kongressil aga,
mis 1919. a. Tallinnas ära peeti, tulid juba
päewakorraks need küsimused, mis ühenduses
õpetajate majanduslise ja õiguslise seisuko-
haga.

Meljandal kongressil asuti juba põhimõtete
arutamisele algkooli korraldamise juhtes ja
wiiendal kongressil võeti otsused ja seisukohad
vastu keskkoole kohta. Kõlblise kaswatuse ja
ujuõpetust õpetamise küsimused waadati kuuen-
dal kongressil läbi.

Nüüd, 18., 19. ja 20. juunil ärapeetud
õpetajate kongressil olid jällegi tähtsad küsi-
mused päewakorral.

Kongress oli liikmete arvu poolest juur ja
töö tagajärjekas. On ju õpetajate liitu
koondunud praegu juba 11 maakonna liitu
600 kohaliku kutselihihinguga. Üldse on õpeta-
jate liidul 3590 õpetajat liikmeks.

Kongressil oli ligi 100 hääleõiguslist ja
118 sõnaõiguslist liiget. Peale selle olid kong-
ressi tööd pealt kuulama ilmunud rohkesti ko-
halikke õpetajaid, nii et Raua tänawa kooli-
maja awar saal tihedalt inimestega täidetud
oli.

Meie õpetajate kohta peab kiitvalt ütleva,
et nad asjalikult töötada oskavad. Ei olnud
kuulda ilmaaegsete sõnadetegemist ega fordu-
wat mõtete mäletsemist, mis harilikult mõne
muu koosseleku ja kongressi juures nähtawale
tuleb ja kalli aja kasutast raiskab.

Referaatide põhimõtted ja ettepanekud anti
jaadikutele enne kätte, nii et nad küsimusega
algusest peale tutvuneda võisid ja peale refe-
raati omi seisukohti awalbades teadmatutes ei
tarwitfenud lobada.

Tänavune kongress arutas läbi algkooli
wõrgu teostamise võimalused, võttis seisukoha
õpetajate ettemalmistuse küsimuse kohta ja ot-
sis teid kutselihihariduse korraldamiseks. Need
olid põhiküsimused, peale selle arutati läbi
mitmed teised küsimused, millel koolielus tä-
hendus ei puudu.

Läbirääkimistel puudutati mõndagi walu-
fat kohta meie koolielus, mis eriliselt tööliste
lapsi tuntawalt riiwab.

Maal on kohti, kus koolitsee 10—12 kilo-
meetrit pikk. Keskikool ei ole võimalust omi
lapsi kooli sõidutada. Nad peawad jalgsi läbi
pori ehk lumehangebe kooli rändama ja kui
süüa võtama jääwad, siis pole toiduseks muud
võtta, kui kuu leima kanik kotist, sest paljudel
koolidel puudub internaat, kust laps sooja toi-
tu saaks.

Nende pahade kõrvaldamist nõudsid J.
Piiskar, Nuustalu ja Pedisson oma referaati-
des, milles rõhutati, et iga kooli juures olgu
õpilastel võimalus sooja toitu saada. Keh-
wematele antagu toetust ka kehakatete näol ja
võimaldatagu maksuta sisepeaas peale alg-
kooli ka kutsu- ning keskkoolidesse.

Puudutati ka neid põhjaid, mille all need
keskkooli ja seminaari õpilased kannatama pea-
wad, kes linnas kasti peal elawad. Teate-
wasti satuwad kehmemad õpilased tööliste
peretundidesse, kus enimegi omal juba ruumide
poolest kitsik käes. Toakstes, mis inimestega

täis küllatud, ei wõi korralikult õpetööst jut-
tugi olla. See näitab jällegi meie ühe suure-
ma sotsiaalse pahe — korterikriisi peale. Mitte
üksi koolilapsed, waid ka keskikooli oma pere-
konna wõjud on sunnitud omi õpetikke wal-
mistama jägedasti õhkkonnas, kus ei walitse
mitte iga kord perekondlik hea läbisaamine ja
koduõnne õnn.

Õhuseid, mis wastu wõeti, oli terve rida,
mis õpetajate häälkandjaks muidugi awalda-
tasse, nii et nende tükteerimine siin tarbetu.
Kongressi käiku aga jägides ei saa tunnistama
jätta, et nende kolme päewa jooksul küll
tööd ära tehti, mis üheks sikkemaks liilitis meie
hariduspoliitikas ja mis ka töölistklassi huwi-
tama peaks, sest awaramad võimalused üld-
ja kutsuhariduse alal edasi rühkida on töörah-
wal alati ihaldatud eesmärgid.

Tööliste kutseliühenduslik liikumine peakski
selles suunas arenema, et tööliste kongressid
ei oleks ilma kontaktita waimlike töötegijate,
eriti õpetajate kutseliühingute keskkõnudestega.

Haridus on jõud, mis proletariaadi wõi-
dude kannab. L. B.

Töölislitumine Gestis ja väljamaal.

Kuupalju kodanikke elatawad ennast Gestis põlgatööst.

Riigi statistika keskbüroo wiimases välja-
andes leiduwad andmed tööliste arwu kohta
1923.—1924. a. Esildatud andmetest on näha,
et üldiselt elanikkude arwust — 1.107.059 —
õnustus majanduslikult aktiivseteks, s. o. ma-
jandusliku toimimisega omale iseseiswat sisse-
tulekut saawatajatena 436.060 inim. (292.358
meest ja 143.702 naist), s. o. 39,4 pr.; peale
selle tuleb lugeda aktiivseks ka need perekonna-
liikmeid, kes perekonna peale ettemõttes töötawad
abilistena, kuid selle eest taju erasisetuleku
mõttes ei saa — 218.915 ehk 19,8 protf. elan-
ikkude üldarwust.

Iseseiswa sissetulekuga aktiivsete elanik-
kude üldarwus leidus töölist ja teenijaid
198.656 ja ametnikke 30.986.

Tööliste ja teenijate jaotus üffikute tööalade järele.

Põllumajanduses, aianduses, metsanduses
ja kalanduses töötas kokku 77.310 töölist; töös-
tuses 45.895, kaubanduses 6712, transpordi ja
sõude alal 9568, ühiskondlikes tegevuses 6022,
majateenistuses, waheldawa tööga ja tööta
töölistes 51.323. Kokku nendel tööaladel 196
tuhat 830 töölist, 111.642 meest ja 85.188
naist. Peale selle on puuduliku tööalaga
määritud isikuid 1826.

Peale tööliste ja teenijate on tööstuses te-
gewatena määratud: peremehe alaliselt palga-
tud töölistega 3178 ja peremehe ilma alaliselt
palgatud töölisteta (käsitöölised) 27.946 ja
ametnikke 5049.

Tööstuses tegewate isikute ülespidamisel
oli 84.836 inimest, s. o. 18,8 protf. kõigist üle-
walpeetawatest; eriti tööstuses seiswate töö-
liste ja teenijate ülespidamisel on 41.049 in.,
s. o. 9,1 protf. kõigist ülewalpeetawatest.

1922./23. a. wahetusel oli tööliste, amet-
nikkude ja teenijate üldarw 50.944. Neist töö-
tastid suurttööstuses 28.497, kesktööstuses 2754
ja 19.693 töökaitsja järelewalwe alla kuuluwais
ja mittekuuluwais wäiketööstusettemõtetes.

Tööliste arwu liikumine 1923. ja
1924. aastal.

Wõrreldes 1923. a. lõpuga on tööstus ka-
he waheldawa aasta jooksul töötajate arwu jä-
rele suuri kõikumisi läbi elanud. Kõrgemaks
tõusujaks oli 1923. a. juuli, sellele järgnema
languse järele näitawad statistilised andmed uut,
kuid wähemat tõusu järgnema 1924. a. su-
wel, siis tuli aga uus langus, mis töötajate
arwu tuntawalt alla 1923. a. detsembri arwu
wiis.

Suurttööstuse isiklik koosseis oli 1923. ja
1924. a. igal wiimajal kuu-päewal järgmine:
jaanuaril 28.712, webruar 29.222, märts

29821, aprill 30617, mai 32288, juuni 33483, juuli 33.635, august 32.935, september 32033, oktoober 31.093, november 30.366 ja detsember 29.244. Nendesje armudesje kuuluvad ka ametnikud, teenijad ja tehniline personaal.

Wija tööpuidus Tallinnas.

25. juuniks oli Tallinna tööbörjes registreeritud töötajad 437 meest ja 312 naist. Samal ajal on waba kohta meestele 160 ja naistele 61.

Gelmijel aastal oli registreeritud jamaks päewaks töötajad mehi 383 ja naissi 84.

Kuna meeste seisuford palju ei erine minemaaastast, on naised, eriti aga perekonna toitjad naised, äärmiselt raskest seisuforras. 61 waba kohta on ka wäljaspool linna. Naised aga, kel wäikesed lapsed ja haiged kodu raviges ja talitada, ei saa wäljaspool linna töökohadele sõita, kus perekonna liikmed ulualust ei leia ja lastega naissi üldse tööle ei taheta wõtta.

„Töölise Kodu“ Tallinnas.

„Kiigi Teataja“ uumas, 12. sfp. numbris on toodud töölismajade osatühijuse „Töölise Kodu“ põhikiri, mis 16. mail j. a. Tallinna-Saapsalu rahukogus registreeritud. Osatühijuse tegewuse piirkonnaks on kogu wabariik, juhatuse asukoht Tallinn. Wtutajatena on põhikirjale alla kirjutanud Karl Aht, Mihkel Martna, Hans Martna, Jaan Piiskar, M. Tulp, M. Püümann, Oskar Gustafson, Joh. Pikkow, Aug. Rei, Karl Wirma ja Erich Jonas.

Põhikapitaal, mille suurus esialgselt 1 miljoni marga peale kindlaks määratud, seisab koos 1000 osatähest, igatiks 1000 marka. Osatühifus algab oma tegewust, kui wähemalt wiiendik osa põhikapitaalist Eesti panka sisse makstakse.

Osatühijuse ülesandeks on ellu kutsuda ja toetada igasuguseid töölise kultuurilisi ja hariduslisi ettemõtteid ja asutusi ning hoolt kanda, et tööliseühijustel, seltsidel, nende liitudel ja kultuurilistel ettemõtetel ning asutustel nende tegutsemiseks tarwisminewad asuruumid, sissejeaded ja maa-alad oleksid.

Wida sündmääruse rikkumisi Tallinna leimatööstuses.

Bagari- ja leimatööstuse puhkeaja järewalwe kuraator Zeets pani hiljuti 3-das linnaosaos bösel kell 2 rewideerimise toime.

Suna tän. nr. 9 töötasid 3 meest; ettemõtetel puudus äritunnistus.

W.-Pääsufese tän. nr. 5 töötas peremees üffti.

Suurel Arehna tän. nr. 22 töötas peremees ühes oma perekonnaga.

Suurel Tartu maanteel nr. 56 tegid 3 töölise libedasti tööd, kuna peremees rahulikult magas.

Sündmääruse wastu efsijad ettemõtjad (peremehed) wõetaks wastutusele.

Õppinud metallitöölise puudumise

kohta kirjutab palju wiimajel ajal „Päewaleht“. Kuid just õppinud metallitöölisel ei ole meil praegu korralikke töowõimalusi ning nad on sunnitud teistel asadel omale tööd leidma.

See töbala on termislikselt eriti kahjulik, kuid palgatingimiste poolest praegu halwem, kui mõnigi teine töbala, peale selle maksawad wiimajel ajal metallitehased wäga korratult palkasid. Kõik need asjaolud peletawad õppinudki töölisi sellelt alalt muudele töödele, rääkimata weel sellest, et uusi tööstuse õppijaid leiduks.

Tartu töölise ühijuste liidu ajutamise koosolek

peeti ära pühapäewal, 14. juunil j. a. ametiühijuste ruumides. Wajadusest ametiühijuste keskjuhatusje järele, mille kohut enne täitis ametiühijuste keskoog, kutsuti pühapäewal ajutamise koosolek koftu. Ametiühijuste liigete poolt on liidu põhikiri wälja töötatud, mis ajutajate koosolekul parandustega wastu wõeti. Kõik Tartu linna ja maakonna tööliseühijused wõiwad liidu liikmeks astuda; ka wabrikute wanemad kuuluvad liitu. Põhikirjas on ette nähtud rahwuswaheliste ametiühijustega liitu astumine. Põhikiri jaadetaks ligemal ajal registreerimisele.

Tartu puutöölise peakoosolekut

peeti 10. juunil ametiühijuste ruumides. Peale ühijuse julgemist 1924. a. alguses on kolm korda katseid tehtud uut ühijust ajutada, kuid põhikiri ei ole senini kinnitust leidnud. Maikuu paluti sifeministrilt seisma pandud ühijuse peakoosoleku ärapidamiseks luba. Sifeminister lubas koosolekut ära pidada ja liiwideerimis komisjoni ära walida. Oksustati sifeministri poole uue palwega pöörata ühijuse tegewuse awamisele loa andmiseks. Wõeti wastu otsus tulewikus mitte põhjust anda ühijuse julgemiseks.

Kreenholm hakkab osalt neli päewa nädalas töötama.

Mõni aeg tagasi wähendati Kreenholmis kudumisojakonnas nädala tööpäewi 6 pealt 5 peale. Ragu wabariigi walituse poolt wäljaantud kuulutustest näha, hakatakse jamaos ojakonnas 26. juunist j. a. peale kõigest 4

päeva nädalas tööd tegema j. o. reedel ja laupäeval tööd ei teha.

Teistes osakondades veel tööpäevade vähendamisi pole ette mõetud.

Sooime merimeeste liit

ühines käesoleval aastal liikumistööliste liiduga, kuhu kuuluvad niisid merimehed eri-osa-konnana, nagu mitmed teisedki liikumistööliste organisatsioonid. Osakonnal on käsil merimeeste palgaküsimus, sest Soome merimeeste palgaolud on halvemate hulgaft.

Kiivitööliste terwishoidlike olukorra kohta

esitatud aruandest selgus hiljutisel Leipzigis peetud rahvusvahelisel kiivitööliste konverentzil, et seni on ainult vähesed maad kiivitööliste kutsehaiguste — kopsu ja kurguhaigused — vastu võitlemiseks tõsisemalt tööle astunud, kuna enamajaa jaos riikides kaugelt suurem osa kiivitööliste õigustatud nõudmistest tähelepanemata on jäänud.

Poola pangateenijate liit,

kessel üle 4700 liikme, on astunud Amsterdami rahvusvahelise ametiühijusliku liidu liikmeks.

Kommunistid püüavad Inglise tööliskitumist killustada.

Inglismaa tööliskitumine on tugev olnud just oma ühtluse tõttu. Töölispartei (Labour Party) ühendab kõik töölisorganisatsioonid üheks võimsaks kafforraalduseks. Viimasel ajal on aga kommunistid hakanud tegema ägedat kihutustööd töölispartei vastu ja seega lahkpüüdeid tekitama. Ühest poolt kõnelevad kommunistid ametiühijusliku kitumise ühtlustamisest ja kõigi am.ühijuste kitumise ühise kreffkoha ümber, mida nad just Inglise töölise juhtide vastutulekikkuse abil loodavad teostada, teiselt poolt käib aga kõige hoolimatum ja alatum kihutustöö, et killustada Inglise tööliskitumist ja halvata seda — parempooliste heaks meeleks. On raske uskuda, et praegune kommuniim Inglise töölise suurtes hulkaades tõist poolehoidu leiaks, kuid lahthelid ja killunemist võib see siiski vast sürmitada.

Rahvusvaheline ehitustööliste liit

pidas läinud nädalal Pariisis konverentfi, kus eestkätt arutati ehitustööliste sisse- ja väljarändamiskitumist, ühenduses Prantsusmaa ja Belgia teatavate raioonide ülesehitamisega. Neis raioonides on Prantsusmaal kulutatud seni umbes 60 miljardi franki, peaaesjalikult

mitmesuguste ehituste peale, mille tõttu seal tööd leidisid ka sisse rännanud töölised. Dige-mas tulevikus on ette näha töid vast 25 miljardi frangi ulatuses. Et aga suuremad ehitusprojektid puuduvad ja kohal küllalt on õp-pinud töölisi, siis kipub maad võtma tööpuidus. Igatahes tekib raskusi sisse-rändajale ja muutuvad niikuinii wiletjad töölud weelgi raskemaks.

Austraalia töölise konverentzil,

mis peeti Adelaidas, mõeti vastu järgmised tegevuse aluslausef: kõrgema töönõukogu asutamine, rahvusvahelise rahukonverentfi kof-kutsumine ja 44-tunnilise töönädala kindlustamine jeadusandlikel teel. Neude nõud-miste, kui ka kohaliku tööstuse riigistamise eest otjustati astuda energilisse tegevusse.

Daani töölise juurwõitlus,

mis kestis umbes kolm kuud, lõppes juuni keskel töölise wõiduga. Palgakõrgendust jaadi küll läbistiffu umbes 3 prot., kuid juu-deti ära hoida ettemõtjate poolt kawatsetud 10-protsendilise palga alandus, samuti juudeti alal hoida mitmed muubi tingimised kollektiivlepingutes, mida ettemõtjad tahtsid hal-wendada. Wõitluse lõppemisel ütles Daani ametiühijuste liit keltimemeliku tänu kõigi maade töölisele kaasatundmise ja toetuse eest, mida Daani töölised ei unusta.

Rahvusvahelise töötoimkonna nõukoguse

waliti wiimasel töötoimkonna konverentzil Genfis järgmise kolme aasta peale töölise esitajast: Jouhaux (Prantsusmaa), Boulton (Inglismaa), Müller (Saksamaa), Moor (Ka-nada), Thorberg (Rootsi) ja Dudgeest (Rah-wuswahel. ametiüh. liidu sekretäär).

Meksiko tööliskitumine

areneb wiimasel ajal, j. o. tööliswalituse pä-wil, jõudjasti. Ametiühijuste kitete arw on tõusnud kolmefordseks ja ulatab üle 1.200.000. Viimasel ajal on hakatud erilist tähelepanu pöörama maatööliste organiseerimisele ühen-duses maareformiga, mis käsil. Suurmaad, kas tiffeldatasse wõi antasse ühisarimiseks. Walituse algatusel on kimitatud ja wiitakse ellu kõik Washingtoni ja muud rahvuswaje-lised töölisesse puutuvad kofkullepped, näit. 8-tunnilise tööpäewa, emadekaitse ja naiste ning laste töötö kessu kohta.

Esheho-Slowakkia ametiühijustel

oli läinud aasta lõpul kofku 330.000 kitiget ja 43 organisatsooni. Kitigete arw kaswab iga aastaga, kuigi aegamööda.